

УДК - 81-112

О.М. Яницька, викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

ЗІСТАВЛЕННЯ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ КЛЮЧОВИХ ЛЕКСЕМ КОНЦЕПТУ ВІРА (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)

Проблема опису і дослідження концептів є надзвичайно актуальною у сучасній лінгвістиці. З.Попова, Й.Стернін визначають концепт як “дискретне ментальне утворення, яке є базовою одиницею розумового коду людини, який має відносно впорядковану внутрішню структуру...” [6, с.24]. Поряд з концептами, дослідник В.А. Маслова виділяє також поняття “константи культури” – це такі концепти, які виявляються у глибокій давнині та прослідковуються через погляди філософів, письменників та носіїв мови. Концепт ВІРА, на думку дослідниці, відноситься до константів культури [4]. Візьмемо за основу визначення Маслової, згідно якого концепт – це семантичне утворення, яке відмічене лінгвокультурною специфікою і тою або іншою мірою характеризує носіїв певної етнокультури [4].

Для визначення семантичної структури ключових лексем концепту ВІРА, потрібно опрацювати словникові дефініції. У ході корпусного аналізу, було встановлено лексеми, які номінують концепт у англійській мові *FAITH*, українській *ВІРА* і французькій *LA FOI*. Семантичний аналіз концепту передбачає виявлення його конститутивних ознак, відображених у словникових дефініціях, та визначення його системних опозиційних зв'язків з іншими концептами [2]: англ. *FAITH* (*Cambridge dictionary*) – 1) great trust or confidence in something or someone 2) a particular religion 3) strong belief in God or a particular religion [12]; укр. ВІРА укр. *віра*, -и, ж. 1. упевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь. у когось. Впевненість у позитивних якостях кого-

44
Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

небудь, у правильності, розумності чиєїсь поведінки. 2. Те саме, що довір'я. 3. *рел.* визнання існування Бога, переконання в реальному існуванні чогось надприродного, те або інше релігійне вчення, віровизнання [1, с. 189]; фр. *FOI* – n.f. I. Assurance donnée d'être fidèle à sa parole, d'accomplir exactement ce que l'on a promis. II. Le fait de croire qqn, d'avoir confiance en qqch. 2. Confiance absolue que l'on met en qqn, en qqch. 3. Le fait de croire en Dieu, en un dogme par une adhésion profonde de l'esprit et du coeur [9, с. 547].

Спільними семантичними ознаками

зіставляваних концептів є

насамперед : «віра – це впевненість», «віра – це довіра», «віра – це релігія»

Таким чином, виявили, що англійський *faith*, український *віра* та французький концепт *la foi* є складними ментальними структурами, що складаються з підструктур, що входять до складу цього концепту на правах простіших його частин. Як бачимо, ці дефініції демонструють тісні семантичні перетини в зіставляваних мовах: в англійській мовній картині світу віра – це насамперед велика довіра, впевненість у когось чи чомусь, а вже потім релігійне переконання, віра у Бога. Як визнання існування Бога, переконання, довіру тлумачать віру українці. Однак у мовній свідомості представників українського етносу віра – це передусім почуття впевненості у чомусь або когось. Такі асоціації ВІРА викликає і у французів, впевненість у даному слові, у здійсненні

того, що пообіцяно, повна довіра комусь або чомусь, факт віри у Бога, повна згода.

Розглянемо тепер синонімічні ряди для доповнення аналізу ключових лексем концепту ВІРА. У семантиці лексичних одиниць, що входять до номінативного поля концептів містяться ядерні семи віри, довіри, віри у Бога в комбінації з диференціальними семами переконання, відданості, обіцянки, опіки, кредиту, довірчої власності, надії, зобов'язання, співтовариства.

FAITH 1. belief, credence, confidence, conviction, trust, certainty, certitude, assurance, assuredness, sureness, reliance, dependence. 2. belief, religion, creed, persuasion, dogma, teaching, doctrine, denomination, sect. 3. duty, allegiance,

45
Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

obligation, promise, faithfulness, loyalty, fidelity, devotion, consecration, dedication, fealty, obedience [11, с. 536] .

В Українській ВІРА релігія, вірування, віросповідання, упевненість, (до кого) довіра, довір'я, (Христова) релігія, віровизнання; (у містичні істоти) вірування [3, с. 56].

У французькій LA FOI : 1. croyance, conviction 2. religion, confession, culte, dogme, église 3. confiance, crédit 4. conscience, honneur, loyauté, probité, sincérité ; droiture , franchise, honnêteté, loyauté, sincérité [10, с :498].

Таким чином, ми дослідили, що базові ознаки кожного концепту формуються понятійними ознаками, актуалізованими в словникових дефініціях відповідної лексеми, - репрезентанта концепту - у вигляді семантичних компонентів, а також в системі синонімів [5, с . 73]. Як одиниця пізнання світу концепт може мати різну міру інформативної насиченості, залишаючись при цьому цілісним утворенням, здатним поповнюватися, змінюватися і відбивати людський досвід [7, с . 77]. Сумарна кількість синонімів є маркером семіотичної щільності концепту. Чим більша кількість синонімів налічується в плані вербалізації концепту, тим вище його актуальність. Можемо стверджувати про семіотичну щільність французького концепту *la foi*, британського *faith*, та українського *віра*. Віра у англійській, французькій та українських лінгвокультурах – це необхідний елемент індивідуальної і громадської свідомості і тісно пов'язується з духовним світом людини, виступаючи важливим елементом ціннісної свідомості кожної особи. Виступаючи важливим громадським феноменом, віра знаходить своє джерело в "існуванні змістової потреби людини зменшити невизначеність навколишнього світу і зняти відчуття негарантованості людського життя і його перспектив" [8, с. 134]. Аналіз концептів показав трьохедність віри, що відповідає трьом теоріям про віру [8, с. 134] вона може бути: емоційною - віра є почуття; інтелектуальною - віра є феномен інтелекту; вольовий - віра є атрибут волі. Віра поєднує у собі і релігійні переконання і світську віру, об'єктивує знання онтологічної істини, яка

46
Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

розкривається в людині за допомогою віри релігійної і може мати навіть різні соціальні форми, включаючи різноманітні варіанти соціальної міфології.

Основною формою світської віри є довіра, вона носить імовірнісний характер і базується на доказах, фактах, психологічних прийомах, на наслідуванні ідеалів культури, авторитетної думки, тобто на все тому, що має суб'єктивний характер.

Список використаних джерел :

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ,

- Ірпінь : Перун, 2005. –
1728 с.
2. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. – Київ : Українська книга, 2000. – 480 с.
4. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику — 5-е изд. — М.: ФЛИНТА: Наука, 2011. — 296 с.
5. Пименова М.В. Предисловие / М.В. Пименова // Введение в когнитивную лингвистику ; [под ред. М.В. Пименовой ; 4-е изд.]. – Кемерово : ИПК «Графика», 2004. – 210 с.
6. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. – Воронеж: Истоки, 2002. – 250с.
7. Рябцева Н. К. Мысль как действие или риторика рассуждения / Н. К. Рябцева // Логический анализ языка. Модели действия. – М. : Наука, 1991. – С. 77.
8. Философский словарь / Сост. И.В. Андрущенко.. – К. : А.С.К., 2006. – 1056с.
9. Rey A. Grand Robert de la langue française, Dictionnaires. - Paris : Le Robert, nouv. ed., 2001 – 547 p.
10. Le Fur, Dominique, Dictionnaire des synonymes, nuances et contraires sous la direction de. – Paris : Le Robert, 2005 – 1232 p.
11. Oxford Thesaurus, An A-Z Dictionary of Synonyms, 2062 p.
12. Oxford dictionary of English language online– режим доступу (дата звернення 31.10.2015) - http://www.etymonline.com/index.php?term=faith&allowed_in_frame=0